

Michael Bang Petersen og Alexander Bor Had i politiske debatter online og offline: Hvem står for hadet – og hvem rammer hadet?

Hadefuldf adfærd på de sociale medier i forbindelse med eksempelvis politiske diskussioner anses for et stigende samfundsproblem. I denne artikel spørger vi: Hvem er udøverne af det politiske had på internettet – og hvem er ofrene? Og er udøverne af og ofrene for had anderledes på internettet end udenfor internettet? Analyserne viser, at de personer, som optræder hadefuldt og rammes af had i forbindelse med politiske diskussioner, i høj grad er de samme både online og offline. Aggressiv adfærd er generelt mere udbredt blandt unge mænd, og analyserne viser, at det også først og fremmest er unge mænd, der optræder hadefuldt både online og offline. I overensstemmelse med viden om aggression generelt retter hadet sig også først og fremmest mod andre unge mænd. Internethad ser således ikke ud til at være en særlig form for had eller aggressivitet. De, der er aggressive offline, er også aggressive online, og de går efter de samme ofre begge steder.

Nøgleord: sociale medier, politiske debatter, had, personlighed

I 2010 blev Mark Zuckerberg udnævnt til “Person of the Year” af det amerikanske magasin, *Time Magazine*. *Time* udnævner hvert år en person, der har gjort sig særligt bemærket, som årets person. Og i 2010 tilfaldt hæderen stifteren af Facebook. I begrundelsen for valget blev det blandt andet understreget, at Zuckerbergs mission var at gøre internettet til et “venligt sted” (Grossman, 2010). Denne mission stemte godt overens med mange demokratiforskeres forhåbninger. Mange mente således, at internettet ville blive et sted, hvor folk mødtes og diskuterede politik på en måde, som fremmede fælles forståelse og problemløsning (Papacharissi, 2004).

I dag, lidt over ti år senere, er det klart, at Zuckerbergs mission er fejlet, og demokratiforskernes forhåbninger er gjort til skamme. En undersøgelse foretaget af Trygfonden viser eksempelvis, at et stort flertal af danskerne oplever internetdebatter som præget af ekstremistiske synspunkter og vrede personer, som blot vil chikanere (Trygfonden, 2017). Spørgeskemaundersøgelser viser også, at folk generelt set oplever internetdebatter om politik som langt mere negative og hadefulde end politiske debatter, som foregår offline (Bor og Petersen, 2021).

I denne artikel spørger vi: Hvem er udøverne af det politiske had på internettet – og hvem er ofrene? Og er udøverne af og ofrene for had anderledes på internettet end udenfor internettet? Er der eksempelvis særlige grupper, som primært rammes af had, når de færdes på internettet, men kan gå fri udenfor internettet? Baseret på observationen af, at online debatter opleves som mere ubehagelige end offline debatter er der således en række teorier, som argumenterer for, at internethad er et særligt fænomen, hvor bestemte grupper – eksempelvis baseret på køn eller etnicitet – rammes. Andre teorier argumenterer derimod for, at had drives af de samme mekanismer på og udenfor internettet. Kort sagt er gerningspersoner og ofre de samme offline og online.

Vores ærinde i denne artikel er deskriptivt. Det vil sige, at analyserne søger at tegne et billede af ofre og gerningspersoner, men udtaler sig ikke om, hvorvidt de fundne mønstre afspejler egentlige kausalsammenhænge. For at kunne opnå en repræsentativ og sammenlignelige afdækning af oplevelser både online og offline anvendes der en spørgeskemaundersøgelse, hvor folk selv rapporterer deres oplevelser med had som ofre og gerningspersoner. De metodiske fordele og ulemper ved denne tilgang diskuteres nærmere nedenfor.

Analyserne viser overordnet set, at de personer, som optræder hadefuldt og rammes af had i forbindelse med politiske diskussioner, i høj grad er de samme både online og offline. Endvidere støtter analyserne teorien om, at internethad drives af de samme mekanismer som had og aggression generelt. Det er således først og fremmest unge mænd, der optræder hadefuldt både online og offline. Konsistent med hvad vi ved om aggression generelt, er målene for dette had først og fremmest andre unge mænd. Internethad ser således ikke ud til at være en særlig form for had eller aggressivitet. De, der er aggressive offline, er også aggressive online, og de går efter de samme ofre begge steder.

Hvad er politisk had?

Begrebet “politisk had” henviser til intimiderende adfærd og udtalelser, der relaterer til politiske forskelle (Bor og Petersen, 2021). Da gruppeforskelle generelt set er politisk relevante, så betyder det, at politisk had kan tage mange former. Hadet kan handle om åbenlyst politiske forhold såsom ideologi eller partivalg, men også køn, alder, social klasse og etnicitet er politisk relevante forskelle, som kan motivere til had. I den offentlige debat har der eksempelvis særligt været fokus på online had rettet imod kvinder (se eksempelvis CfDP, 2020).

Politik handler ofte om interessekonflikter. Der er ressourcer, der skal fordeles, og nogle skal have, og andre skal give. Det er derfor klart, at politiske diskussioner ofte vil være ophedede. Det betyder ikke, at alle politiske diskussioner er hadefulde. En politisk diskussion skifter karakter til hadefuldt, når

kommentarer skifter mod at søge at intimidere diskussionspartneren, det vil sige, har som formål at aktivere frygt i den anden og dermed få den anden til at trække sig fra debatten eller erklære sig enig i ens synspunkter, fordi vedkommende frygter konsekvenserne ved at fortsætte diskussionen, og ikke fordi vedkommende anerkender substansen i argumenterne. Derudover er det væsentligt at være opmærksom på, at hadefuld adfærd kan have mange grader. Udøvelse af egentlig politisk vold er den mest hadefulde form for adfærd, dernæst kommer trusler om vold, og endelig kommer en lang række mere implicite former for intimidering såsom nedsættende bemærkninger. Det er dog væsentligt at bemærke, at ifølge nærværende definition så dækker politisk had over adfærd, der er betydeligt bredere end blot vold og trusler. Mennesket er et sofistikeret socialt væsen og har et utal af måder at påvirke andres adfærd på. Meget had vil således være subtilt og have mere karakter af mobning, udskamning eller rygtespredning (Petersen, Osmundsen og Bor, 2021).

Hvad kan forklare politisk had online og offline?

Borgerne har en klar oplevelse af, at hadefuld adfærd er mere udbredt online end offline (Bor og Petersen, 2021). Når dette skal forklares, så er der to typer overordnede og komplementære teorier. Den ene teori fokuserer på de psykologiske konsekvenser af at debattere online fremfor offline og argumenterer for, at onlinemiljøet kan gøre ellers fredelige personer aggressive. Den anden teori fokuserer på de muligheder, som internettet giver for personer, som allerede er aggressive. Denne teori argumenterer for, at der ikke er flere hadefulde personer online end offline, men at de, som allerede er aggressive, har nemmere ved at danne grupperinger og ramme deres ofre online fremfor offline. Forskningen omkring internethad er stadig i sin vorden, og der er endnu ikke international konsensus omkring betegnelserne for de forskellige teorier. Her vil vi benævne dem henholdsvis *platformsteorien* og *personlighedsteorien*.

Platformsteorien fokuserer på, hvordan diskussioner på internettet har et betydeligt andet format end diskussioner udenfor internettet (Baek, Wojcieszak og Delli Carpini, 2012; Cheng et al. 2017). Når vi diskuterer online, så ser vi ikke den eller de andre personer, som vi diskuterer med. I stedet sidder vi bag skærmen og kommunikerer hurtigt og skriftligt. Disse forhold kan gøre, at online debatter psykologisk set er anderledes end offline debatter. Det kan være sværere at føle empati for andre, når vi ikke kan se dem i øjnene og se deres ansigtsudtryk. Ligeledes kan det være nemmere at misforstå den andens intentioner og argumenter på grund af den hurtige og skriftlige kommunikationsform. Disse forhold gør, at det kan være svært at kontrollere sine impulser og følelser,

når man diskuterer ømtålelige emner som politik på online platforme. Og som følge deraf vil online debatter oftere være præget af had end offline debatter.

Platformsteorien finder eksempelvis støtte i psykologisk forskning, som viser, at personers empati for andre sænkes, jo mere anonyme de andre er (Bohnet og Frey, 1999). Den finder også støtte i en lang række resultater indenfor organisationslitteraturen, som viser, at medarbejdere har sværere ved at håndtere konflikter, hvis de primært kommunikerer elektronisk fremfor at have fysiske møder (Baltes et al. 2002).

I dette perspektiv skal meget online had således ses som et uintenderet fænomen, der kan ske for alle, der vover sig ind på de digitale platforme. Filosofen Vincent Hendricks indfanger dette perspektiv i et interview: ”Hvor den almindelige samtale ansigt til ansigt har flere tusind år på bagen, har samtalen på nettet små ti år bag sig. Der er derfor endnu meget at lære om, hvordan man agerer på nettet. ... Hvordan foregår det rundt om middagsbordet derhjemme? Hvordan samtaler man der? Det samme skal gøre sig gældende på nettet” (TV2, 2014). I og med at dette perspektiv i høj grad ser onlinehadet som en form for uheld eller en afspejling af uvidenhed, så er løsningen på hadet en bevidstgørelse. At man bliver mere digitalt dannet og lærer at tænke over, hvordan misforståelser nemt kan opstå i onlinedebatter, og hvordan man selv kan bidrage til at mindske andre personer misforståelser af det, som man skriver.

Den anden teori, personlighedsteorien, tager udgangspunkt i generel psykologisk forskning om aggression. Forskningen viser, at aggressiv adfærd, herunder i politik, i høj grad drives af bestemte personlighedstræk. Folk, der oplever at de ikke har den sociale status, som de oplever, at de er berettiget til, er i højere grad tilbøjelige til at støtte brugen af politisk vold og til at begå politisk vold (Bartusevičius, van Leeuwen og Petersen, 2020). Personlighedstræk, der er relaterede til sådanne statusbehov, har også vist sig at forudsige, hvem der er mest tilbøjelig til at optræde som det, man kan kalde ”internettrolde” (Buckels, Trapnell og Paulhus, 2014). Det kan eksempelvis være personer, der deler chokerende videoer med andre for sjov. Endelig viser forskningen også, at folk med højere statusbehov også er mere tilbøjelige til at optræde hadefuldt i politiske diskussioner både online og offline (Bor og Petersen, 2021).

Ifølge personlighedsteorien er der altså store individuelle forskelle på, hvem der optræder aggressivt, og hvem der ikke gør. Selvom vi alle kan blive vrede, så bliver nogle personer langt nemmere vrede end andre. I dette perspektiv er det med andre ord sjældent, at flinke personer pludselig kan finde på at springe ud som internettrolde. De, der optræder hadefuldt online, vil som hovedregel også være dem, som optræder hadefuldt i offline diskussioner.

Men hvis det er de samme, som optræder hadefuldt online og offline, hvordan kan det så være, at folk generelt set oplever online debatter som mere hadefulde end offline debatter? Ifølge personlighedsteorien handler det om, at *mulighederne* for hadefulde personer er anderledes online end offline, og det er her, teorien understreger betydningen af netværk (Bor og Petersen, 2021).

Offline debatter foregår ofte i private rum, som kun et fåtal har adgang til. Det kan være over middagsbordet, på et værtshus eller i et forsamlingshus. Online debatter derimod foregår i store offentlige netværk, hvor algoritmer medvirker til at synliggøre bestemt indhold. Selvom man ofte taler om sociale medier som ekkokamre, så er den simple realitet, at de sociale medier for langt den største del af os nedbryder de ekkokamre, som vi i hverdagen bevæger os i på vores arbejdspladser, på vores uddannelsesinstitutioner, i vores familie og i vores vennegruppe (Barberá, 2020). På internettet kan vi derimod potentielt komme i kontakt med alle. Det var netop dette, som gjorde, at demokratiforskere så et emancipatorisk potentiale i internettet. Men samtidig betyder det, at hadefulde personer nemmere kan komme i onlinekontakt med potentielle mål, uanset om dette er almindelige borgere, som de er uenige med, offentlige debattører eller egentlige politikere.

Selvom folk altså ikke nødvendigvis er mere hadefulde online end offline, så kan de hadefulde personer være mere aktive (Kim et al., 2021). Dette kan i sig selv naturligvis bidrage til en oplevelse af, at internettet og de sociale medier i højere grad er fyldt med had. Samtidig vil dette indtryk kunne blive forstærket af, at den offentlige karakter af diskussionerne på internettet betyder, at alle potentielt kan se de hadefulde kommentarer – i modsætning til kommentarer, der falder i ansigt-til-ansigt diskussioner i lukkede rum. Dette vil blive yderligere forstærket i den udstrækning, at algoritmerne, der kan påvirke synligheden af forskellige kommentarer og indhold, prioriterer negativt indhold over positivt indhold (Brady, Crockett og Van Bavel, 2020). Disse dynamikker betyder til sammen, at hadefuldt indhold kan blive langt mere synligt på de sociale medier, selvom de sociale medier ikke i sig selv gør folk hadefulde.

Hvem optræder hadefuldt, og hvem rammer hadet?

I den offentlige debat har der været særligt fokus på online had rettet mod grupper, som traditionelt har været underrepræsenteret i politik, såsom kvinder og etniske minoriteter (CfDP, 2020). Netop på grund af den traditionelle underrepræsentation af sådanne grupper kan man argumentere for, at hadefulde kommentarer, som sigter mod intimidering, er særligt problematiske, når de retter sig imod dem. Samtidig er spørgsmålet dog, om fokuset på disse grupper betyder, at had mod andre grupper overses. Endvidere er det naturligt at

spørge, *hvem* som optræder hadefuldt. Givet fokuset på online had mod kvinder har et særligt fokus været på mænd som en central drivkraft bag hadet (CfDP, 2020). På nuværende tidspunkt har ingen danske undersøgelser endnu forsøgt at foretage en repræsentativ afdækning af, om mænd også er de primære gerningspersoner.

Hvis vi vender blikket mod de to skitserede teorier for online had – platformsteorien og personlighedsteorien – så har de varierende forventninger til, hvem der optræder hadefuldt, og hvem der rammes af hadet. Platformsteorien i sin rene form indebærer, at der ikke er nogen særlig systematik i hverken det ene eller det andet. Idet teorien understreger, at hadet – groft sagt – er platformenes skyld, så er alle i risiko for at blive hadefulde, når de diskuterer med andre på internettet. Hadet bør således være til stede i de fleste sociodemografiske grupper.

Dette står i modsætning til forventningerne fra personlighedsteorien. Ifølge denne teori vil internethad følge de samme mønstre, som man generelt kender fra litteraturen omkring aggression og særligt aggression med et politisk formål. Teorien understreger således, at internettet ikke gør fredelige personer hadefulde, men at hadefulde personer bedre er i stand til at sprede had på end udenfor internettet. Det betyder, at profilerne for både ofre og gerningspersoner bør stemme overens med de profiler, som litteraturen generelt har identificeret i forhold til aggression.

Forskning i aggression har blotlagt en række stabile mønstre i, hvem der er særligt tilbøjelige til at optræde aggressivt. Da aggression, herunder aggression med et politisk formål, i høj grad drives af statusorienterede behov, så følger det, at personer, som generelt set har et større behov for social anerkendelse, i højere grad vil være aggressive. Konsistent med dette så er aggressivitet særligt udbredt i én demografisk gruppe: unge mænd (Bartusevičius, van Leeuwen og Petersen, 2020). Mænd er generelt set mere orienteret mod at opnå status ved hjælp af intimidering, og dette gælder særligt unge mænd, som er i en livsfase, hvor de netop skal etablere deres status (Wilson og Daly, 1985). Forskningen peger også på, at en oplevelse af social stress igennem eksempelvis en lavere placering i samfundshierarkiet kan skabe yderligere aggressivitet (Twenge et al., 2001). Dette kunne skyldes en kortere uddannelse eller en lavere indkomst. Endelig er der forskning, der peger på, at statusmotivationer er lidt højere forekommende blandt vælgere på højrefløjen (Pratto, Stallworth og Malle, 1994). Det kan betyde, at vi i højere grad vil finde mere hadefulde reaktioner på denne politiske fløj.

Ud fra teori omkring generel aggression kan vi også danne forventninger til, hvem der er mest udsat for online had. I den udstrækning at online had drives af statusorienterede behov, er forventningen, at de, der ofte vil blive ramt af had, også selv er hadefulde. Det er således statusorienterede personer, der i

højest grad opsøger de situationer og konflikter, der kan gøre dem til mål for hadefulde kommentarer. Det betyder, at vi skal forvente, at de primære ofre for had er unge mænd. Her kan der trækkes en parallel til personfarlig kriminalitet i offline-verdenen. Forskningen viser også, at voldskriminalitet ofte drives af statusbehov (Wilson og Daly, 1985). En tidligere opgørelse viser, at mænd over 15 år er ofre i 65 pct. af voldstilfælde, hvor køn og alder på ofret er kendt, mens kvinder over 15 år er ofre i 27 pct. af disse voldstilfælde (Kvysgaard, 2000). Mænd er særligt ofre i den præcise form for voldskriminalitet, som formentlig minder mest om internethad: vold mellem personer som ikke i forvejen har en tæt relation. Det er netop denne type aggression (men udtrykt verbalt fremfor fysisk), som sociale medier kan facilitere på grund af deres struktur med store, åbne netværk.

Forventningerne er dog ikke entydige, som også afspejlet i det offentlige fokus på eksempelvis kvinder, når det kommer til internethad. Fra et statusperspektiv kan man således også opstille et argument om, at mænd i særlig grad vil reagere negativt på kvinder og minoriteter, netop fordi mændene oplever, at sådanne grupper truer deres status (Mutz, 2018; Thomsen, Green og Sidanius, 2008). Vi vender tilbage til dette i diskussionen.

Metode

Vi har brug for et undersøgelsesdesign, der sætter os i stand til at undersøge oplevelser med online had i politiske diskussioner, både som offer og gerningsperson. Samtidig skal disse oplevelser kunne kobles til en række sociodemografiske karakteristika såsom køn og alder. Endelig er det væsentligt at have sammenlignelige data for de samme grupper på oplevelser med offline had. Dermed bliver det muligt at fastslå, om ofre og gerningspersoner er de samme online og offline som hævdet i personlighedsteorien, eller om onlinemiljøet fremmaner en række nye gerningspersoner og ofre, som platformsteorien hævder.

Undersøgelsesdesign

Til at opfylde disse krav anvendes en tilnærmelsesvis repræsentativ spørgeskemaundersøgelse blandt 1041 danskere. Dataindsamlingen er foretaget af analysefirmaet YouGov, som på baggrund af deres internetpanel har anvendt kvoteudvælgelse til at udvælge en stikprøve, som er repræsentativ for den voksne danske befolkning på køn, alder, uddannelse og geografisk placering. Personer, som indledningsvis oplyste, at de "aldrig" diskuterer eller læser om "politiske, sociale eller samfundsmæssige" forhold, indgår ikke i undersøgelsen. Analyser af disse data har tidligere været rapporteret i Bor og Petersen (2021). I de tidli-

gere rapporterede analyser er svarene ikke blevet opdelt på sociodemografiske grupper, som er fokus her.

Spørgeskemaundersøgelser har naturligvis den ulempe, at man forlader sig på folks selvrapporterede adfærd og oplevelser. Det er velkendt, at folk både kan finde på at overdrive og underdrive problematisk adfærd i sådanne undersøgelser, og der kan således være såkaldt *bias* i målingerne af hadet. I undersøgelser af online adfærd er forskere i stigende grad derfor begyndt at bruge faktiske adfærdsdata, som er hentet fra sociale medieplatforme. Selvom datavidenskabelige metoder til at kategorisere kommentarer som hadefulde eller ej ikke er uden problemer (Borkan et al., 2019), så er det klart, at brugen af disse former for data har potentiale til at komme uden om problemerne ved selvrapporterede data. Omvendt har disse data også en række ulemper: Det er begrænset, hvilke platforme man som forsker kan høste data fra; det er svært at få adgang til sammenlignelige offline data; og det er svært at koble adfærdsdata til sociodemografiske faktorer, ikke mindst på de platforme som i højere grad gør brug af anonyme profiler. Disse forhold kan alle håndteres igennem spørgeskemaundersøgelser. Samtidig er det værd at bemærke, at problemet omkring bias muligvis er mindre i forhold til nærværende problemstilling. Vi er således ikke interesserede i at måle det absolutte niveau af had, men i at måle det relative niveau af had på tværs af kontekster og sociodemografiske grupper. Så længe alle grupper er påvirkede af bias i lige stor udstrækning, så vil de relative forskelle stadig være valide udtryk for den sande forskel uanset bias.

Målinger af oplevelser med had i politiske diskussioner

De to centrale afhængige variable er, for det første, respondenternes egen grad af hadefuldf adfærd i politiske diskussioner, der foregår henholdsvis online og offline. For det andet er det respondenternes egen oplevelse af at blive ramt af andres hadefulde adfærd i disse kontekster.

For at indfange respondenternes egen grad af hadefuldf adfærd i online politiske diskussioner blev de præsenteret for en række udsagn, der blev indledt med følgende: “Hvis du tænker på de sidste 30 dage, hvor tit er følgende så sket for dig i politiske diskussioner på internettet?” Dernæst blev respondenterne bedt om at forholde sig til følgende seks konkrete udsagn: (1) “Jeg skrev eller delte politisk indhold eller kommentarer, som blev anmeldt eller slettet, fordi det overtrådte sidens retningslinjer”; (2) “Jeg blev ekskluderet eller blokeret fra en side, fordi jeg skrev eller delte politisk indhold eller kommentarer, der overtrådte sidens retningslinjer”; (3) “Jeg kunne ikke styre mine følelser”; (4) “Jeg skrev eller delte politisk indhold eller kommentarer, som jeg senere fortrød eller skammede mig over”; (5) “Jeg skrev eller delte politisk indhold eller kommen-

tarer, som kunne blive opfattet som krænkende eller aggressive”; og (6) “Jeg skrev eller delte politisk indhold eller kommentarer, som kunne blive opfattet som trusler eller chikane.” Respondenterne blev bedt om at angive deres svar på en syvpunkts skala med følgende kategorier: (1) “Ingen gange den seneste måned”, (2) “Kun en gang den seneste måned”, (3) “Et par gange den seneste måned”, (4) “Et par gange om ugen”, (5) Næsten hver dag, (6) “Hver dag” og (7) “Flere gange om dagen”. Derudover kunne respondenterne svare “Ved ikke”. Det endelige mål for online politisk had er et additivt indeks af de valide svar, som er skaleret til at variere mellem 0 og 1, hvor værdien 1 indikerer en høj grad af politisk hadefuldst adfærd. Som mål for reliabiliteten (dvs. den målemæssige præcision) af indekset beregner man ofte på indeksets alpha-værdi, og en tommelfingerregel er, at denne værdi skal være over 0,70 (Petersen, 2010). Dette indeks har en alpha-værdi på 0,96 og er dermed reliabelt.

Til at indfangne respondenternes grad af had i politiske diskussioner, som foregår offline, blev de bedt om følgende: “Hvis du tænker på de sidste 30 dage, hvor tit er følgende så sket for dig i politiske diskussioner, der foregik ansigt-til-ansigt?” Dernæst blev de præsenteret for de fire af ovenstående udsagn (3, 4, 5 og 6), som er meningsfulde i en offline diskussion. For at tilpasse ordlyden til offline politiske diskussioner var indledningen på udsagn 4, 5 og 6 ændret til “Jeg kom med politisk udsagn ...”, fremfor “Jeg skrev eller delte politisk indhold eller kommentarer ...”. Svarskalaen var den samme som ovenfor, og igen er det endelige mål et reliabelt additivt indeks med en alpha-værdi på 0,94.

For at måle i hvilken grad respondenterne selv oplever at blive udsat for politisk had i online debatter, blev de stillet et enkelt spørgsmål: “Hvor ofte sker følgende for dig, når du læser eller deltager i politiske diskussioner på internettet? Jeg bliver ofte krænkede eller hånet af nogen.” Samme svarskala som ovenfor brugt blev brugt. Den omskaleres til at variere mellem 0 og 1, hvor 1 svarer til, at man hyppigt bliver ramt af online had i forbindelse med politiske diskussioner. For at måle respondenternes oplevelse med had i offline debatter blev de stillet samme spørgsmål, men konteksten var ændret fra “politiske diskussioner på internettet” til “politiske diskussioner, der foregår ansigt-til-ansigt”.

Målinger af sociodemografiske variable

I analyserne indgår der fem uafhængige variable: køn, alder, uddannelse, indkomst og partivalg. For at lette fortolkningen af sammenhænge mellem oplevelser med politisk had og disse variable inddeles variablene i en række mere simple kategorier. Til måling af køn bruges en simpel binær variabel, mand og kvinde. Alder opdeles i fem kategorier: 18-30 år, 31-40 år, 41-60 år, 51-60 år og over 60 år. Uddannelsesniveau måles som højeste gennemførte uddannelse, og

respondenterne inddeles i to niveauer: respondenter der ikke har gennemført en videregående uddannelse, og respondenter der har gennemført en videregående uddannelse. Indkomst måles som årlig husstandsindkomst og inddeles i tre kategorier: under 400.000 kroner, 400.000-800.000 kroner og over 800.000 kroner. Endelig måles respondenternes politisk placering igennem deres partivalg ved folketingsvalget i 2019. Baseret på deres partivalg opdeles respondenterne i venstre- og højreorienterede, alt efter om de givne partier foretrak Mette Frederiksen (S) eller Lars Løkke Rasmussen (V) som statsminister. Det vil sige, at venstreorienterede vælgere stemte på Socialdemokraterne, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet. Højreorienterede vælgere stemte på Konservative, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Venstre, Kristendemokraterne, Nye Borgerlige, Klaus Riskær Petersen og Stram Kurs. Stram Kurs adskiller sig fra de øvrige højrefløjspartier ved at pege på lederen af Stram Kurs fremfor Lars Løkke Rasmussen som statsminister. Givet Stram Kurs' politiske program hører partiet dog klart til højrefløjen. Respondenter, der ikke havde stemt på nogle af de nævnte partier, er udeladt af analyser med partivalgsvariablen.

Analysestrategi

Man kan skelne mellem deskriptive og kausale analysestrategier. Deskriptive analysestrategier fokuserer på en beskrivelse af et fænomen, mens kausale analysestrategier fokuserer på årsager og effekter. Kausale analysestrategier kræver ofte brug af eksperimenter eller avancerede statistiske analyser. Dette er ikke formålet her. Formålet er at foretage en ren deskriptiv analyse af, hvilke demografiske grupper der er mest tilbøjelige til at bruge eller blive udsat for politisk had. Som konsekvens er analyserne simple. Der foretages således udelukkende bivariate statistiske analyser af de enkeltvise sammenhænge mellem de demografiske variable og de afhængige variable om politisk had. Til dette formål anvendes bivariat OLS regressionsanalyse med variablene om oplevelser af politisk had som afhængige variable i separate regressionsmodeller. De sociodemografiske variable anvendes som kategoriske uafhængige variable, der introduceres i modellerne enkeltvis.

Resultater

Vi begynder med at undersøge, hvem der i særlig grad anvender hadefuld retorik i politiske diskussioner, der foregår henholdsvis online og offline. Figur 1 viser de forudsagte værdier fra regressionsmodeller med disse to afhængige variable.

Den første overordnede observation er, at hadefuld adfærd generelt er et sjældent fænomen. Ingen grupper kommer over et gennemsnit på 0,15 på en skala mellem 0 og 1. Den næste overordnede observation er, at de forskellige faktorerers betydning er fuldstændig ens, uanset om man fokuserer på offline had (de sorte cirkler) eller online had (de grå cirkler). Den tredje overordnede observation er, at niveauerne af had for de forskellige faktorer også er fuldstændig ens, uanset om man fokuserer på online eller offline had.

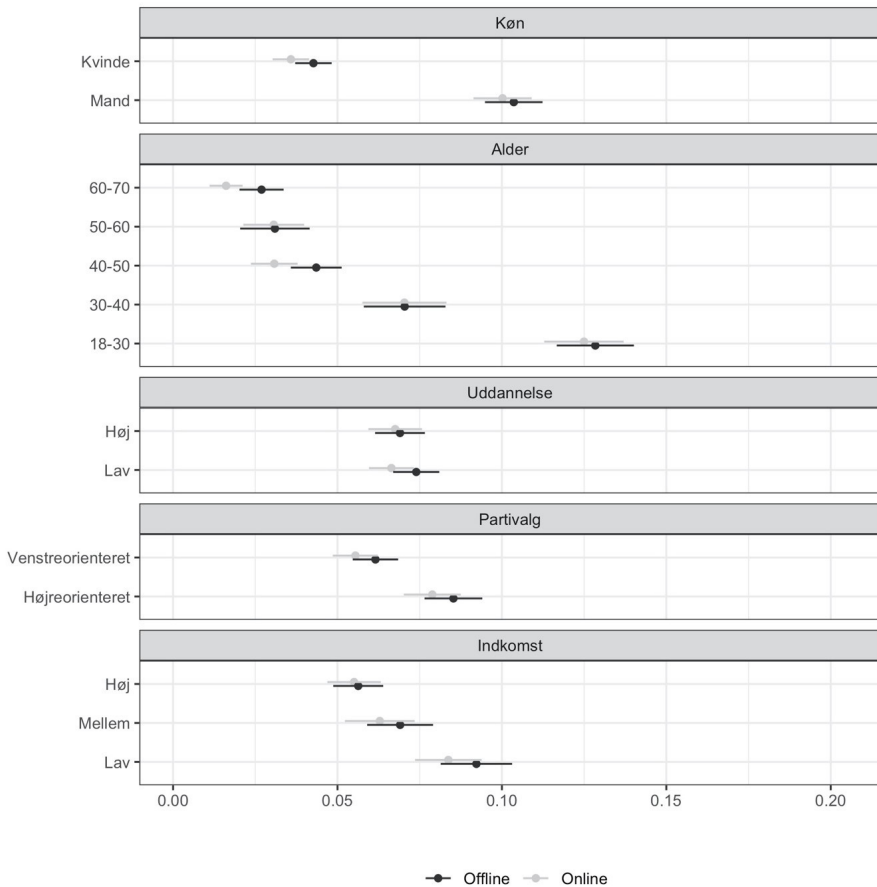
Tilsammen betyder dette, at det fåtal, som tyer til hadefulde kommentarer online og offline, er de samme personer, og de gør det i lige høj grad online og offline (se også Bor og Petersen, 2021). Dette er i overensstemmelse med personlighedsteorien, som siger, at oplevelsen af had på de sociale medier først og fremmest skyldes, at vi nemmere bliver eksponeret for det her, og ikke – i modsætning til platformsteorien – fordi folk, der ellers ikke ville være hadefulde, pludselig bliver det, når de logger på de sociale medier. I de enkelte tilfælde, hvor der er forskel på niveauet af had online og offline (eksempelvis blandt de 60-70-årige), så er tendensen desuden, at hadet er lavere online end offline.

Hvis vi ser på, hvilke specifikke grupper der har en særlig tendens til at være hadefulde både online og offline, så bekræftes forventningen om, at unge er mere hadefulde end ældre. Unge mellem 18 og 30 år har et gennemsnitligt had omkring 0,13, hvilket er mere end dobbelt så højt som hadet blandt dem over 50 år. Det er også klart i figur 1, at hadet ikke falder lineært med alder. Unge under 30 er betydeligt mere hadefulde end de 30-40-årige, og de ældre aldersgrupper adskiller sig ikke meget fra hinanden.

Vendes blikket mod de to socioøkonomiske faktorer, så viser figur 1, at der ingen forskel er mellem højtuddannede og lavtuddannede. Indkomst har til gengæld en sammenhæng med hadefuld adfærd, og den er statistisk signifikant, da konfidensintervallerne for punktestimaterne for grupper med henholdsvis lav og høj indkomst ikke er overlappende. Personer med lav indkomst har et gennemsnit omkring 0,08, mens dem med høj indkomst har et gennemsnit omkring 0,06. I absolutte tal er denne forskel lille. Det viser, at folk, som kan opleve sig selv som marginaliseret grundet en lavere indkomst, er en smule mere hadefulde både online og offline end andre.

Partivalg har også en lille, men statistisk signifikant betydning. Som forventet oplever højreorienterede vælgere sig selv som en smule mere hadefulde end venstreorienterede vælgere. Højreorienterede vælgere har et gennemsnit på omkring 0,08 på målene for hadefuld adfærd både online og offline. Venstreorienterede vælgere ligger en smule, men statistisk signifikant, under med et gennemsnit på omkring 0,06.

Figur 1: Hvem optræder hadefuldt i politiske diskussioner, som foregår henholdsvis online og offline?

Note: Figuren viser forudsagte værdier fra bivariate regressionsmodeller, hvor hver kategorisk demografisk variabel indgår separat. Den afhængige variabel måler hyppigheden, hvormed man udsætter andre for hadefulde kommentarer i politiske diskussioner, og er skaleret mellem 0 og 1.

I tillæg til alder er køn dog den faktor, som har stærkest sammenhæng med hadefuldf adfærd. På skalaerne for henholdsvis online og offline politisk had, så har mænd et gennemsnit på omkring 0,10, mens kvinder har et gennemsnit på blot 0,04. Som forventet er der altså betydelig forskel mellem kønnene.

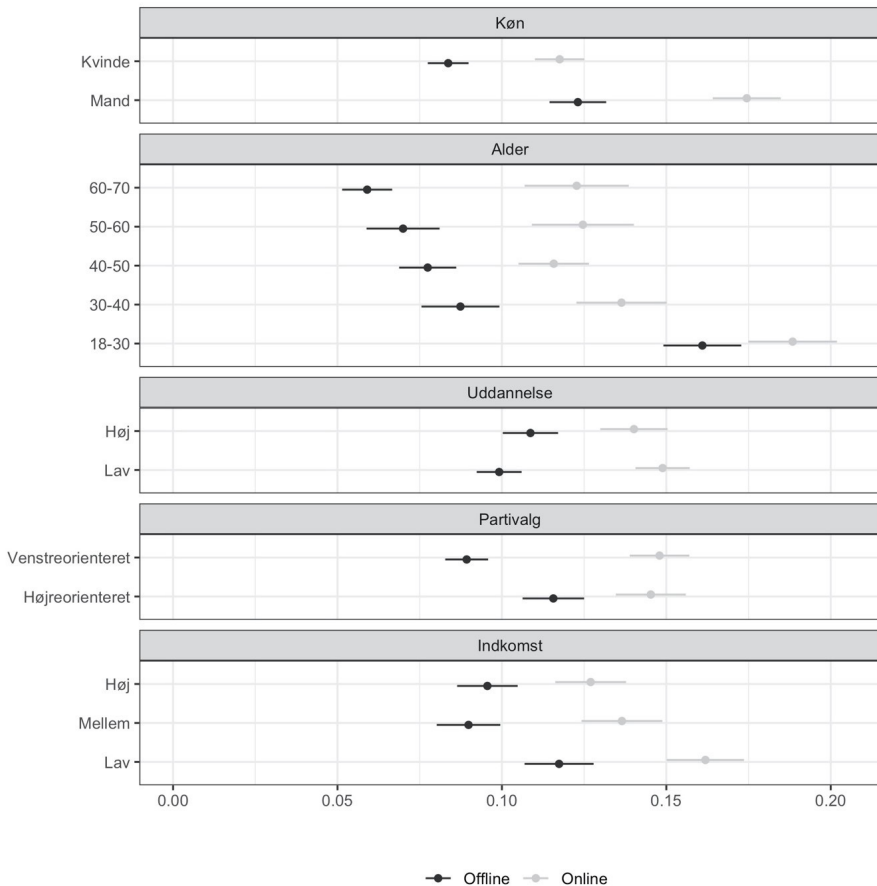
Alt i alt oplever særligt unge mænd sig klart som de mest hadefulde i politiske diskussioner, og det gælder både offline og online. Dermed er aggression

i online politiske debatter ikke anderledes end alle andre former for aggressiv adfærd: Den er i udpræget grad forekommende blandt unge mænd. Teoretisk set kan man argumentere for, at dette afspejler et større behov for at etablere sin status og vinde respekt i denne gruppe. Denne relation mellem et behov for anerkendelse og aggression er også en mulig forklaring på sammenhængen mellem politisk hadefuld adfærd og henholdsvis lav indkomst og at være højreorienteret vælger. Tidligere forskning viser således, at oplevelsen af marginalisering samt de psykologiske dispositioner, som ligger bag en højreorienteret ideologi, kan lede til større statusbehov.

Figur 2 skifter fokus fra gerningspersonen til offeret for politisk had online og offline. Igen er der en række overordnede observationer, som er relevante at notere sig. For det første er der forskel i niveauerne af oplevet hadefuld adfærd mellem online- og offlinekonteksten, når der sættes fokus på ofrene. Der er således en signifikant større oplevelse af at blive ramt af hadefulde kommentarer online end offline. Dette kan synes paradoksalt set i lyset af de ensartede niveauer af hadefuld adfærd blandt gerningspersonerne i de to kontekster. Ifølge personlighedsteorien kan dette paradoks forklares ved den offentlige karakter af onlinediskussionerne. Hvor en hadefuld ytring i en privat diskussion, der foregår ansigt-til-ansigt, kun rammer de få umiddelbare tilhørere, så kan man ramme langt flere på én gang på eksempelvis sociale medier. For det andet er det relevant at bemærke, at trods de forskellige niveauer så er sammenhængene mellem de demografiske faktorer og oplevelsen af had meget ens på tværs af online- og offlinekonteksterne. Det indikerer, at trods disse konteksters forskellighed, så er det de samme, der er særligt udsatte for had i politiske diskussioner i begge kontekster.

Vendes blikket mod, hvilke specifikke grupper som særligt hyppigt er udsat for had, så viser figur 2 i høj grad det samme mønster som figur 1. De, der oplever, at de rammes af had, er de samme, som oplever, at de udsætter andre for had i politiske diskussioner. De mest centrale faktorer er således igen køn og alder. For unge mellem 18 og 30 år er gennemsnittet mellem 0,16 og 0,19 for henholdsvis offline og online had. Ældre oplever derimod meget sjældent had i offlinekontekster. Afhængig af aldersgruppen ligger gennemsnittet således mellem 0,02 og 0,08. Selv i online kontekster er oplevelsen af had stadig betydeligt mindre end blandt yngre med et gennemsnit mellem 0,12 og 0,14. Mænd er også betydeligt mere tilbøjelige til at rapportere, at de udsættes for hadefulde kommentarer i politiske diskussioner. For mænd er gennemsnittet 0,12 og 0,17 for henholdsvis offline og online debatter. For kvinder er de tilsvarende gennemsnit 0,08 og 0,12.

Figur 2: Hvem udsættes for hadefulde kommentarer i politiske diskussioner, der foregår henholdsvis online og offline?

Note: Figuren viser forudsagte værdier fra bivariate regressionsmodeller, hvor hver kategorisk demografisk variabel indgår separat. Den afhængige variabel måler hyppigheden, hvormed man udsættes for hadefulde kommentarer i politiske diskussioner, og er skaleret mellem 0 og 1.

I relation til socioøkonomiske faktorer viser figur 2, at uddannelsesniveau heller ikke hænger sammen med oplevelsen af had, mens personer med lavere indkomst udsættes for mere had end personer med højere indkomst både offline og online. Forskellene mellem indkomstgrupper er dog små.

Den eneste afvigelse fra mønstre for gerningspersoner findes ved partivalg. I offline debatter ses – parallelt til fundene ved gerningspersoner – at højreori-

enterede vælgere oplever mere politisk had. Men i online debatter er der ingen forskel mellem højre- og venstreorienterede vælgers oplevelser.

Alt i alt er den centrale konklusion fra analyserne af ofrene for politisk had, at de i høj grad er et spejlbillede af gerningspersonerne bag politisk had: unge mænd. De unge mænd rammes i særlig grad i såvel online som offline politiske debatter, men niveauet af had er højere i onlinedebatterne. Dette er givetvis ikke, fordi der er flere hadefulde personer online end offline, men fordi de hadefulde personer – som også tenderer mod at være unge mænd – i højere grad kan ramme deres ofre der.

Konklusion

I denne artikel har vi undersøgt baggrunden for hadefulde kommentarer, der falder i forbindelse med politiske diskussioner: Hvem står for dem, og hvem rammer de? Et særligt fokuspunkt har været at undersøge, om der er forskelle i profilerne blandt gerningspersoner og ofre, når debatterne foregår henholdsvis online og offline.

Baseret på en spørgeskemaundersøgelse foretaget med et tilnærmelsesvis repræsentativt udsnit af danske borgere har vi specifikt undersøgt sammenhængen mellem demografiske faktorer og henholdsvis online og offline oplevelser med politisk had både som gerningsperson og offer. Det centrale fund er, at gerningspersonerne og ofrene i høj grad kommer fra én og samme gruppe: unge mænd. Selvom dette er den demografiske gruppe, der hyppigst oplever had både online og offline, så er niveauerne forskellige, og hadet opleves i større omfang i online debatter. Andre sociodemografiske faktorer har også betydning, herunder indkomst og partivalg, men alder og køn er ikke desto mindre de vigtigste faktorer.

At ofre og gerningspersoner er de samme både online og offline støtter den såkaldte personlighedsteori om online politisk had og går imod den såkaldte platformsteori. I dette perspektiv opstår online had således ikke, fordi almindelige folk ikke kan kontrollere deres vredesimpulser bag skærmen. Online had opstår, fordi generelt hadefulde personer nemmere kan kontakte potentielle ofre i online debatter end i offline debatter. Denne forklaring er også konsistent med, at det er unge mænd, som udgør den demografiske gruppe, der hyppigst optræder hadfuldt i politiske debatter. Forskning i aggression generelt viser således, at det netop er denne gruppe, som oftest tyer til brug af eksempelvis vold til at håndtere konflikter, herunder i politik (Bartusevičius, van Leeuwen og Petersen, 2020). Forskningen begrunder denne hang til aggression med et større behov for status og anerkendelse, som man forsøger at intimidere andre til at give.

Det kan dog synes paradoksalt, at unge mænd først og fremmest retter hadet mod andre unge mænd. En forklaring kan dels være, at andre unge mænd i højere grad vil opfattes som dem, der udfordrer ens status, dels at disse andre unge mænd selv opsøger de diskussioner, som kan give anledning til de hadefulde kommentarer. Samtidig står dette dog i kontrast til fokuset i den offentlige debat på online had, der retter sig imod kvinder og minoriteter. Normativt vil man kunne argumentere for, at had, der retter sig imod traditionelt underrepræsenterede grupper, udgør et særligt problem, og dette derfor begrundet fokuset. Samtidig er det også psykologisk plausibelt, at online had udgør et særligt problem for kvinder og minoritetspersoner, der er kendte, offentlige personer. Forskningen tyder således på, at statusorienterede personer i særlig grad reagerer negativt på traditionelt underprivilegerede grupper, hvis medlemmer af disse grupper stiger i samfundshierarkiet (Thomsen, Green og Sidanius, 2008). På den måde kan offentligt kendte kvinder og minoriteter i særlig grad være udsat for had, samtidig med at mænd generelt er de hyppigste ofre blandt almindelige borgere. Her er det også væsentligt at bemærke, at nærværende studie alene ser på mængden af had. Det er således muligt, at online og offline had er kvalitativt forskelligt (se også Bor og Petersen, 2021). Ligeledes må man klart forvente, at det had, som rammer eksempelvis mænd og kvinder, er kvalitativt forskelligt, hvor hadet mod kvinder i højere grad har en seksualiserende karakter (Megarry, 2014). Forskning viser således, at verbal aggression mod kvinder – både fra mænd og kvinder – generelt fokuserer på kvinders udseende og seksualitet (Buss og Dedden, 1990).

Endelig viser undersøgelsen også, at hadefuld adfærd generelt opleves som et sjældent fænomen. Det kan synes i modstrid til de gængse opfattelser af de sociale medier som steder, hvor man skal være sig for at diskutere politik (Bor og Petersen, 2021). I den forbindelse er det, for det første, vigtigt at sige, at vi alene ser på had i forbindelse med politiske diskussioner. Vi indfanger således ikke had i forhold til andre emner. For det andet afspejler folks opfattelse af sociale medier som hadefulde steder ikke nødvendigvis personlige oplevelser med had, men derimod at man i de store, åbne online netværk kan se *andre* blive udsat for had, herunder offentligt kendte kvinder og minoritetspersoner. Analyser tyder faktisk på, at der netop er en større tendens til at se andre blive udsat for had online end offline (Bor og Petersen, 2021). Ligeledes viser anden forskning, at hadefulde personer er mere aktive i online diskussioner (Kim et al., 2021).

Overordnet viser artiklen, at online had i høj grad er *business-as-usual*. Unge mænd er traditionelt den gruppe, som står bag mest aggressiv adfærd, og det er også den gruppe, som står for det meste had i politiske diskussioner, uanset om disse foregår online eller offline. Online platforme udgør først og fremmest et

nyt sæt af værktøjer, som personer, der allerede er disponeret for aggressivitet, kan bruge til mere effektivt at ramme deres ofre.

Litteratur

- Baek, Young Min, Magdalena Wojcieszak og Michale X. Delli Carpini (2012). Online versus face-to-face deliberation: Who? Why? What? With what effects? *New Media & Society* 14 (3): 363-383.
- Baltes, Boris B., Marcus W. Dickson, Michael P. Sherman, Cara C. Bauer og Jacqueline S. LaGanke (2002). Computer-mediated communication and group decision making: A meta-analysis. *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 87 (1): 156-179.
- Bartusevičius, Henrikas, Florian van Leeuwen og Michael Bang Petersen (2020). Dominance-driven autocratic political orientations predict political violence in Western, educated, industrialized, rich, and democratic (WEIRD) and non-WEIRD samples. *Psychological Science* 31 (12): 1511-1530.
- Barberá, Pablo (2020). Social media, echo chambers, and political polarization, pp. 34-55 i Nathaniel Persily og Joshua A. Tucker (red.), *Social media and democracy: The state of the field, prospects for reform*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bohnet, Iris og Bruno S. Frey (1999). The sound of silence in prisoner's dilemma and dictator games. *Journal of Economic Behavior & Organization* 38 (1): 43-57.
- Bor, Alexander og Michael Bang Petersen (2021). The psychology of online political hostility: A comprehensive, cross-national test of the mismatch hypothesis. *American Political Science Review* 116 (1): 1-18. <http://doi.org/10.1017/S0003055421000885>.
- Borkan, Daniel, Lucas Dixon, Jeffrey Sorensen, Nithum Thain og Lucy Vasserman (2019). Nuanced metrics for measuring unintended bias with real data for text classification, pp. 491-500 i *Companion proceedings of the 2019 World Wide Web Conference*. <http://dx.doi.org/10.1145/3308560.3317593>.
- Brady, William J., M.J. Crockett og Jay J. Van Bavel (2020). The MAD model of moral contagion: The role of motivation, attention, and design in the spread of moralized content online. *Perspectives on Psychological Science* 15 (4) : 978-1010.
- Buckels, Erin E., Paul D. Trapnell og Delroy L. Paulhus (2014). Trolls just want to have fun. *Personality and Individual Differences* 67: 97-102.
- Buss, David M. og Lisa A. Dedden (1990). Derogation of competitors. *Journal of Social and Personal Relationships* 7 (3): 395-422.
- CfDP (2020). *The angry internet: A threat to gender equality, democracy & well-being*. Centre for Digital Youth Care.
- Cheng, Justin, Michael Bernstein, Christian Danescu-Niculescu-Mizil og Jure Leskovec (2017). Anyone can become a troll: Causes of trolling behavior in online discus-

- sions, pp. 1217-1230 i *Proceedings of the 2017 ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work and Social Computing*. <https://doi.org/10.1145/2998181.2998213>.
- Grossman, Lev (2010). Mark Zuckerberg. *Time Magazine*, December, 15.
- Kim, Jin Woo, Andrew Guess, Brendan Nyhan og Jason Reifler (2021). The distorting prism of social media: How self-selection and exposure to incivility fuel online comment toxicity. *Journal of Communication* 71 (6): 922-946.
- Kyvsgaard, Britta (2000). *Offerstatistisk og statistik om gerningsituationen for personfarlig kriminalitet*. Justitsministeriet. https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2000/Offerstatistik_og_statistik.pdf
- Megarry, Jessica (2014). Online incivility or sexual harassment? Conceptualising women's experiences in the digital age. *Women's Studies International Forum* 47: 46-55.
- Mutz, Diana C. (2018). Status threat, not economic hardship, explains the 2016 presidential vote. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 115 (19): E4330-E4339.
- Papacharissi, Zizi (2004). Democracy online: Civility, politeness, and the democratic potential of online political discussion groups. *New Media & Society* 6 (2): 259-283.
- Petersen, Michael Bang (2010). Indekskonstruktion, pp. 393-413 i Lotte Bøgh Andersen, Kasper Møller Hansen og Robert Klemmensen (red.), *Metoder i statskundskab*. København: Hans Reitzel Forlag.
- Petersen, Michael Bang, Mathias Osmundsen og Alexander Bor (2021). Beyond populism: The psychology of status-seeking and extreme political discontent, pp. 62-80 i Joseph P. Forbas, William D. Crano og Klaus Fiedler (red.), *The psychology of populism: The tribal challenge to liberal democracy*. Routledge.
- Pratto, Felicia, Jim Sidanius, Lisa M. Stallworth og Bertram F. Malle (1994). Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology* 67 (4): 741-763.
- Thomsen, Lotte, E. Green og Jim Sidanius (2008). We will hunt them down: How social dominance orientation and right-wing authoritarianism fuel ethnic persecution of immigrants in fundamentally different ways. *Journal of Experimental Social Psychology* 44 (6): 1455-1464.
- Trygfonden (2017). Ytringsfrihed og digital usikkerhed. Trygfonden.
- TV2 (2014). Ekspert: Derfor taler folk grimt til hinanden på Facebook. <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2014-11-14-ekspert-derfor-taler-folk-grimt-til-hinanden-paa-facebook>, 14. november.
- Twenge, Jean M., Roy F. Baumeister, Dianne M. Tice og Tanja S. Stucke (2001). If you can't join them, beat them: Effects of social exclusion on aggressive behavior. *Journal of Personality and Social Psychology* 81 (6): 1058-1069.
- Wilson, Margo og Martin Daly (1985). Competitiveness, risk taking, and violence: The young male syndrome. *Ethology and Sociobiology* 6 (1): 59-73.